

Den 17. marts 2001

Keld Jensen

**De økonomiske aspekter
i forbindelse med
USA's militære
tilstedeværelse i
Grønland**

Cand.Comm. Keld Jensen, Ph.D.

Postbox 5217 DK3905 - Nuussuaq

Tlf: +32 92 98 · E-mail: keld.jensen@greenet.gl

Abstract

Dette paper behandler de økonomiske aspekter i forbindelse med USA's militære tilstedeværelse i Grønland.

I et arbejdspapir udgivet i NORS-skrift-serie fra Roskilde Universitetscenter er der gennemført en indledende undersøgelse. I arbejdspapiret forsøges det sandsynliggjort, at Danmark har kunnet indregne udgifterne til Grønland og Færøerne i landets samlede tilskud til NATO's byrdefordeling, men samtidig pointeres det, at der bør gennemføres en egentlig undersøgelse af emnet.¹

Baggrunden for dette efterfølgende paper er, at der nu kan fremlægges yderligere dokumentation for, at både danske embedsmænd og politikere samt amerikanske embedsmænd i perioden 1945-1958 opfattede Grønland og Færøerne som et bidrag til NATO i forbindelse med Danmarks samlede militære udgifter.

Jeg vil i denne sammenhæng bruge lejligheden til endnu en gang at takke forsker Sámal Tróndur Finnsson Johansen, Landsarkivet i Færøerne, for det tilsendte materiale samt vigtige diskussioner om sikkerhedspolitikken i det nordatlantiske område.

Med de nye oplysninger er det formålet at påvise, at ikke kun Grønland har haft økonomisk fordel af Rigsfællesskabet, men at Danmark også har haft store økonomiske fordele af, at Grønland har været en del af dette Rigsfællesskab. Samtidig er det formålet at give eksempler på, i hvilken udstrækning at økonomiske aspekter af sikkerhedspolitikken kan være med til at sikre Grønland en selv bærende økonomi under Selvstyre.

Alle synspunkter er forfatterens egne, og dette paper er udarbejdet i forfatterens fritid og er således ikke en del af Selvstyrekommissionens arbejde.

Nuuk, den 18. marts 2001

Keld Jensen

¹ Keld Jensen, 2000: Økonomiske aspekter af Forsvarsaftalen mellem USA og Danmark om Grønland - en indledende undersøgelse. Arbejdspapir nr. 162, NORS-Skrifter nr. 49. Publikationer fra Geografi. Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier, Roskilde Universitetscenter.

Indhold

ABSTRACT	2
INDHOLD	3
INTRODUKTION	4
DIREKTE BETALING FRA USA TIL VÆRTSLANDET	6
GENEREL POSITIV SÆRBEHANDLING OG GOODWILL OVER FOR VÆRTSLANDET	8
RABAT VED VÆRTSLANDETS DELTAGELSE I FÆLLES SIKKERHEDS- OG UDENRIGSPOLITISKE ANLIGGENDER.....	9
BETALING I FORM AF VÅBENLEVERANCER TIL VÆRTSLANDET	13
DELTAGELSE VED DRIFT OG VEDLIGEHOLDELSE AF DE ENKELTE MILITÆRE INSTALLATIONER	15
KONKLUSION.....	16
ANVENDT LITTERATUR OG KILDER.....	17
BILAG	18

Introduktion

Formålet med dette paper er at formidle ny viden til spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan der har været økonomiske aspekter til fordel for Danmark i forbindelse med USA's militære tilstedeværelse i Grønland.

Hvorfor er netop dette spørgsmål aktuelt? De, der har fulgt med i den hidtidige høringsproces vedrørende Selvstyrekommissionens arbejde, vil vide, at der faktisk ikke har været et eneste offentligt møde, hvor betaling fra USA til Danmark for Thule-basen og øvrige militære aktiviteter i Grønland ikke har været nævnt.

Det er derfor afgørende at få be- eller afkræftet, at en sådan betaling har fundet sted. Hvis ikke den amerikanske eller den danske regering vil give indblik i dette spørgsmål, kan en afklaring kun ske i en tilbundsående analyse, hvor neutrale forskere får tildelt ressourcer samt adgang til relevant arkiv-materiale i både USA og Danmark.

Overalt i verden gælder noget-for-noget princippet i sikkerheds- og udenrigspolitikken. Det er derfor naturligt, at debatten omkring amerikanernes og NATO's engagement i Grønland gang på gang strejfer spørgsmålet om, hvad den militære suverænitet over disse enorme landområder egentlig er værd økonomisk set. Har Danmark uden at fortælle samarbejdspartnerne i Rigsfællesskabet haft økonomisk gevinst i forhold til amerikanernes militære interesser i de nordatlantiske områder?

Disse spørgsmål har længe været rejst i Grønland, men da Færøerne sidste år tog det emne op i forhandlingerne med regeringen, valgte statsminister Poul Nyrup Rasmussen at sige, at dette emne var overhovedet ikke til debat.¹

CD's Peter Duetoft har været fremme med en lidt mere åben kommentar til emnet: Selvfølgelig skal Grønland have mere i bloktilskud, men lad nu den danske regering med godt købmandsskab varetage de økonomiske interesser, er Duetoft's holdning til dette emne.

Følgende muligheder kendes for ordninger i forbindelse med USA's tilstedeværelse i andre lande:

- 1. Direkte betaling fra USA til værtslandet.*
- 2. Generel positiv særbehandling og goodwill i forbindelse med erhvervsmæssige og økonomiske anliggender.*

¹ Færøernes Landsstyre fremlagde oplysninger om disse forhold på et pressemøde den 10. marts 2000.

3. Nedslag i betalingen i forbindelse med værtslandets deltagelse i fælles sikkerheds- og udenrigspolitiske anliggender.

4. Betaling i form af våbenleverancer til værtslandet.

6. Deltagelse og dermed indtægter for værtslandet og dets virksomheder ved etablering, drift og servicering af militære anlæg.

Der er i dette paper ikke medtaget en vurdering af amerikanernes interesse i Grønland som sådan. Her henvises til andre kilder. Men udgangspunktet for dette paper er, at Grønland i hele perioden fra afslutningen af 2. Verdenskrig til i dag har og fortsat vil have vital strategisk betydning for det amerikanske forsvar.

Grønland har således under alle omstændigheder været et kort, som i et hvilket som helst spil med USA eller de øvrige samarbejdspartnere i NATO på det sikkerhedspolitiske område, har kunnet spilles med stor effekt.

I det følgende er der kort redegjort for hver enkelt mulighed, samtidig med at det redegøres for eksempler på, at muligheden har været anvendt med hensyn til USA's militære tilstedeværelse i Grønland. I sagens natur er det vanskeligt at få et fuldstændigt billede af, hvad der egentligt er sket. Analyse-området er 'closed politics', og det er derfor også kun muligt at anvende ældre dokumenter til belysning af problemstillingen. Således er næsten alle kilder anvendt i dette paper fra perioden før 1960.

Direkte betaling fra USA til værtslandet

Som nævnt i arbejdsrapporten fremkom Hedtoft-regeringen i efteråret 1949 med argumentation om, at Danmark ønskede en særlig kompensation fra USA, hvis landet skulle have baser i Grønland, i form af beskyttelse af "hovedlandet". Denne kompensation blev dog opgivet af den efterfølgende Eriksen-regering. Til gengæld ønskedes aftalen nu at omfatte en bilateral dansk-amerikansk aftale, som var støttet på multilateralt vedtagne planer i NATO-regi.

Senere skal vi give eksempler på, hvordan amerikanske embedsmænd og politikere samt danske embedsmænd var klar over, at en eventuel betaling skulle foregå som nedsættelse af det danske bidrag til NATO.

Det fremgår ganske klart, at USA *ikke* officielt ønsker at betale direkte for landets militære suverænitet over et andet land. Alligevel kendes der eksempler på, at USA betaler direkte for at fastholde retten til militær suverænitet over landområder. Marshalløerne, Mikronesien og Palau i Stillehavet har forhandlet sig til en associeret statsforbindelse med USA. Aftalen, der blev underskrevet i Hilo på Hawaii i 1978, går under betegnelsen The Statement of Agreed Principles for Free Association. Heri hedder det bl.a.:

"the United States will have full authority and responsibility for security and defence matters in or relating to Micronesia, including the establishment of necessary military facilities and the exercise of appropriate operating rights. The authority and responsibility will be assured for 15 years, and thereafter as mutually agreed."

USA skal i følge aftalerne yde økonomisk støtte til gengæld for havnerettigheder og rettigheder til militær tilstedeværelse. Samtidig har USA forpligtet sig til at forsvare øerne.¹

Marshall-øerne er interessante at sammenligne med Grønland. Marshall-øerne havde i 1992 ca. 49.000 indbyggere, dvs. stort set samme befolkningsmæssige størrelse som Grønland.

I 1991 var statsindtægterne på Marshall-øerne på 94,1 mio. dollars. Heraf var 51 pct. betaling fra USA, som betaling for den militære tilstedeværelse. Dvs. at USA

¹ Det færøske Landsstyres Traktatudvalg: Færøsk selvstyre - en hvidbog, august 1999.

i 1991 betalte godt 300 mio dollars. Omregnes dette til danske kroner svarer dette i dag til 365 millioner kroner.¹

¹ Oplysninger om Marshall-øerne stammer fra ASIA Point Network. Marshall Islands Profile (på internettet www.asiapoint.net). Omregningen til danske kroner 2001 prisniveau er gennemført på basis af Nationalbankens tidsserie, og ved hjælp af forbrugerprisindex.

Generel positiv særbehandling og goodwill over for værtslandet

Både Danmark og Grønland er i gruppen af bedst begunstige lande (Most Favored Nations) i forhold til samhandelen med USA. USA har i mange år anvendt denne form for begunstiging til ikke mindst at straffe lande, hvis de ikke opfylder USA's krav til deres placering i den internationale sikkerhedspolitik.

De amerikanske militære aktiviteter i Grønland har ikke været med til at opkvalificere Danmark i grad af begunstiging i forbindelse med samhandel.

I forbindelse med Marshall-øerne har USA bevilget alle varer produceret på Marshall-øerne toldfrihed til det amerikanske marked. Da den grønlandske eksport for 90 pct.'s vedkommende er fisk og rejer, og da der ingen told er på disse produkter til USA, vil det ikke umiddelbart have stor betydning for Grønland at få toldfrihed ved import til USA. Men på lang sigt, når Grønland har fået opbygget en diversificeret erhvervsstruktur, kan den frie adgang til det amerikanske marked blive afgørende for en selv bærende økonomi i Grønland.

Økonomisk begunstiging synes i det hele taget at være en attraktiv måde at få betaling for militære aktiviteter i Grønland i fremtiden, hvis USA i forbindelse med en eventuel genforhandling af 1951-aftalen inddrager Grønland som hovedforhandler. Ikke blot vil erhvervsmæssige samarbejder med f.eks. overførsel af moderne teknologi til grønlandske virksomheder mange gange være langt mere attraktiv end direkte betaling, men også begunstiging i form af gratis uddannelsespladser i USA for grønlandske studerende vil kunne få stor betydning for landets fremtidige udvikling.

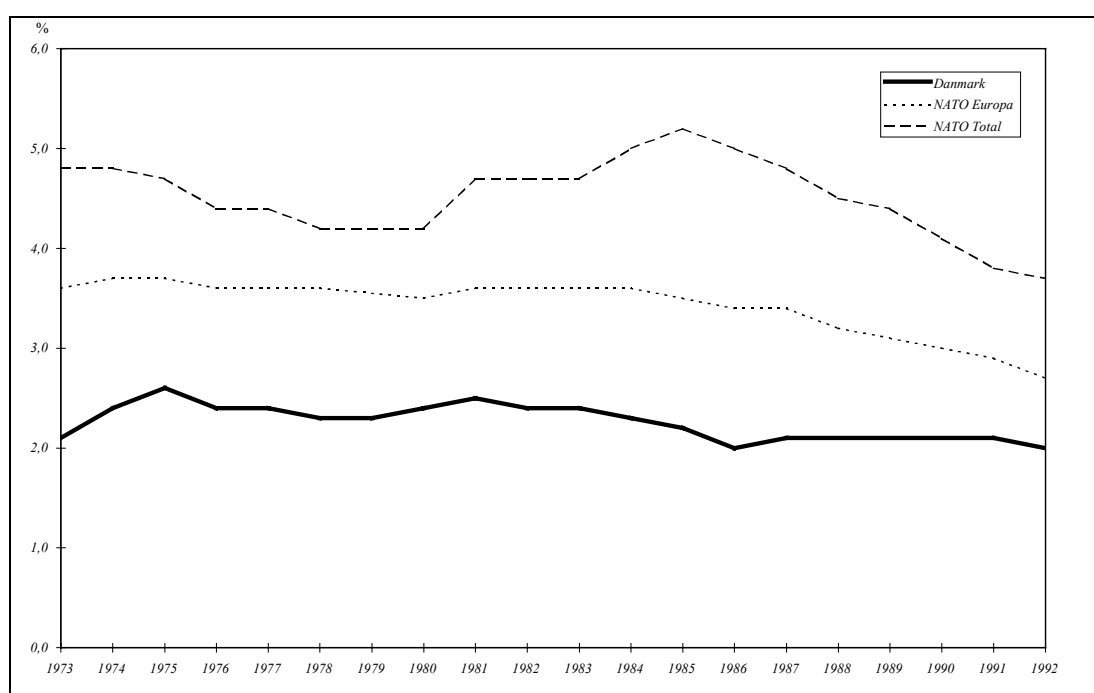
Endelig vil en forhandling om videreførelse eller udvidelse af amerikanernes aktiviteter i Grønland kunne danne basis for et forbedret forhandlingsklima omkring oprindelige folks rettigheder i hele Arktis, herunder f.eks. rettigheder til at fange og sælge havpattedyr.

Hvis Grønland i fremtiden får mulighed for at agere som selvstændig aktør i udenrigs- og sikkerhedspolitik vil der således være gode muligheder for, at landet via sit bidrag til det nordamerikanske kontinents sikkerhed vil kunne forhandle sig til en eller anden form for goodwill eller positiv særbehandling i form af f.eks. direkte økonomisk bidrag fra USA eller fordelagtige samarbejds- og samhandelbetingelser.

Rabat ved værtslandets deltagelse i fælles sikkerheds- og udenrigspolitiske anliggender

Danmark har i hele perioden siden begyndelsen af 1950'erne betalt betydeligt mindre end de øvrige NATO-lande til den fælles byrdefordeling. Dette fremgår klart af Figur 1, som viser forsvarsudgifterne som andel af bruttonationalproduktet i perioden 1973-1992,

Figur 1. Figur 2. Forsvarsudgifter som andel af BNP, 1973-1992

Kilde: NATO Information Service.

Også forfatterne bag den færøske rapport Færøerne i den kolde krig påviser, at der er en sammenhæng mellem Danmarks økonomiske støtte til Færøerne og Grønland og Danmarks økonomiske bidrag til NATO. Danmark har aldrig indfriet løftet om at nå op på 3 pct. af BNP i forsvarsudgifter. Den færøske rapport angiver, at Danmark i perioden 1976 til 1989 således betalte næsten 90 milliarder kroner mindre til NATO, end de medlemslande, som det er muligt at sammenligne Danmark med.¹

Kan der på denne baggrund angives kilder til, at enten de øvrige allierede eller Danmark selv har opfattelsen af, at Danmarks udgifter til Grønland og Færøerne

¹ Færøernes Landsstyre: Færøerne i den kolde krig, 1999.

er en del af betalingen til den fælles byrdefordeling i NATO, så er det oplagt, at der er en sammenhæng. Og der *kan* findes kilder på dette spørgsmål:

Udgangspunktet for Danmarks sikkerhedspolitik i slutningen af 1940'erne og i 1950'erne var en omfattende omlægning af hovedprincipperne for placering i det internationale samfund. Fra at have været fokuseret på neutralitet i næsten 100 år overgår landet til et fuldgældigt medlem af Atlantpagten. Dette betyder samtidig en meget omfattende oprustning, der tynger voldsomt i de offentlige udgifter. Den danske regering var kontinuerligt under pres for at bevare placeringen i NATO samt bevare muligheden for fortsat at modtage amerikanske våbenleverancer.

Den daværende amerikanske ambassaderåd, Livingston Satterthwaite, sender i august 1958 fra ambassadøren følgende råd hjem til sit Udenrigsministerium i Washington for at være med til at sikre, at Danmark fastholdes på kursen som et lige-stillet medlem af NATO:¹

"Denmark, like som others, should do more. The chances of greatly increasing efforts for the present are, however, slight. Though no price tag has been put on the Greenland bases by the Danes, they do feel their contribution of Greenland for the defense of the West in some way balances their not too large defense budget. From the point of view of th U.S. -- and the West -- our continued ability to do what we want in Greenland seems much more important than the size of the Danish defense budget."

Fra amerikansk side er der altså en klar opfattelse af, at der er en sammenhæng mellem danskernes manglende opfyldelse af kravene til byrdefordelingen i NATO og så landets udgifter til de nordatlantiske områder.

Fra dansk side findes der på nogenlunde samme tid en lignende klar tilkendegivelse af, at der er denne sammenhæng. I november 1958 blev der afholdt et møde mellem den daværende danske udenrigsminister Jens Otto Krag og chargé d'affaires på den amerikanske ambassade i København, Livingston Satterthwaite om Loran stationen på Færøerne. I den sammenhæng blev den senere danske statsminister refereret på følgende måde:²

"After Foreign Minister Krag had read the Embassy's note om the Loran station in the Faroes (...) he said that Denmark was always peased to be able to help the United

¹ The Department of State. Telegram from Amembassy Copenhagen to The Department of State, 19. august 1958.

² Department of State: Memorandum of Conversation. Subject: Faroes Islands - Loran C Station. Participants: Jens Otoo Krag, Minister of Foreign Affairs and Livingston Satterthwaite, Charge d'affaires, 19. november 1958.

States and contribute substantially to fulfilling its NATO obligations by making available Greenland and the Faeroes. He said this made the Danish defense budget look better and have more meaning, and he was pleased to see that this fact was recognized by our Government and by Ambassador Peterson."

Også i nyere tid er der eksempler på, at fremtrædende politikere fra den danske regering var sig bevidst, at Grønland og Færøerne var et forhandlingsobjekt i forbindelse med byrdefordelingen i NATO. Således skriver forhenværende udenrigsminister Uffe Elleman-Jensen i en erindringsbog:¹

"Færøerne og Grønland var gode kort at have ved hånden, når NATO-ministrene samledes i 80-erne. Når der skulle lappes på surheden over alle de danske fodnoter, eller når de andre spurgte, hvordan det gik med at nå op på det forsvarsbudget på 3 procent, som den tidligere statsminister Anker Jørgensen havde lovet i NATO, så kunne det give lidt pusterum, når jeg fortalte, hvor vigtigt det var at have stabile forhold i Nordatlanten og Arktis, og hvor store beløb Danmark brugte på at sikre dette gennem vor økonomiske støtte til Færøerne og Grønland."

Også i NATO-regi kan noget-for-noget princippet findes i forbindelse med NATO byrdefordelingen. Bl.a. med Danmarks aktive støtte fik en undersøgelsesgruppe i NATO (NATO's Executive Working Group) en bred vinkel at arbejde under, da gruppen i 1988 skulle analysere byrdefordelingen mellem NATO-landene. Dengang hed det sig, at det enkelte lands bidrag til det fælles forsvar burde vurderes ud fra såvel kvantificerbare som ikke-kvantificerbare elementer.

NATO's Executive Working Group berører indirekte en i denne sammenhæng en vigtig faktor, som ikke umiddelbart er kvantificerbar: Afskrivning af udgifter til geografiske strategisk vigtige placerede områder. Følgende er et citat fra arbejdsgruppens konklusion:²

"Denmark's percentage of GDP devoted to defence is one of the lowest in the Alliance and the trend has been one of steady decline, from about 2½ % at the beginning of the eighties to 2.0 % in 1986, with a slight recovery in 1987."

¹ Uffe Elleman-Jensen: Din egen dag er kort.

² Her citeret fra Beretning fra Forsvarskommissionen af 1988, bilag 2, side 19-20.

The average growth in defence spending during the period of the Alliance's 3 % target has been very low. Denmark makes available a relatively small percentage of her labour force for the permanent defence effort: however a large part of the population can be mobilised to contribute to the territorial defence. Budgetary difficulties have led to reductions in capabilities in several areas, which is reflected in the fact that a number of high priority force goals have not been implemented. The financial costs in support of Greenland and the Faroe Islands constitute a considerable burden to Denmark. Denmark also makes significant financial and military contributions in foreign aid and United Nations peacekeeping efforts respectively, thus enhancing the wider security situation. Denmark's policy is, under the present circumstances, i.e. in peacetime, not to accept nuclear weapons on her territory.

Denmark, as a more prosperous nation, would seem to be in a position to do more for the defence effort. In order to achieve this a reversal of the hitherto critically low real growth in defence expenditure would seem both necessary and warranted. A long and sustained period of growth and capital investments will be an essential prerequisite for a more substantial Danish contribution to the collective defence."

NATO-arbejdsgruppen nævner altså igen udgifterne til Grønland og Færøerne, som legitimering for, at Danmark deltager med en relativt lille tilskud til den fælles byrdefordeling i NATO.

På baggrund af ovenstående redegørelse synes det klart, at Grønland i en fremtidig situation, hvor landet fungerer som en selvstændig aktør på det udenrigs-og sikkerhedspolitiske område, vil have mulighed for at påvirke USA til i en eller anden udstrækning at opfatte adgangen til Grønlands territorie som et element i en noget-for-noget forhandling, hvor også økonomiske forhold kan inddrages. Dette forventes at ville være gældende hvad enten Grønland er medlem af NATO eller ikke.

Betaling i form af våbenleverancer til værtslandet

Den 14. februar 1948 sendte ambassadør Henrik Kaufmann en depeche fra ambassaden i Washington til Danmark. Depechen omhandlede USA's vitale interesser i Grønland. Kaufmann konkluderede bl.a.:

"Hvad der imidlertid var afgørende var, at Grønland som del af den vestlige hemisfære og et af de strategiske knudepunkter i hele systemet ved traktatlig aftale knyttedes til det nordatlantiske forsvarssystem. Hvis dette ikke blev tilfældet, ville det være absolut håbløst at prøve på at formå Kongressen til at se velvilligt på Danmarks indtræden i en skandinavisk pagt og på amerikanske våbenleveringer til Danmark."¹

Også fra amerikansk side var man opmærksom på, at der var en klar sammenhæng mellem Danmarks forsvarsvilje, Grønlands betydning for forsvaret af Nordatlanten og det amerikanske kontinent og våbenleverancer. I et brev fra den amerikanske ambassade i København til den amerikanske udenrigsminister fra 1956 opstilles dette politiske scenarie:²

"In addition to Denmark's strategic importance as cork of Baltic, Greenland's position vital and continued availability US bases take on heightened significance in view both icelandic situation and probable desire extend Dew Line Greenland and Faroes Danish military establishment aside, these facilities constitute valuable Danish contribution US and NATO defense and may be considered as partial return US aid. Danish government has to date been very generous in acceding US requests Greenland. Although anticipate this will continue, as reported we have observed recent increased Danish sensitivity these matters. Radical reduction US aid program likely be used by local groups as reason for demanding curtailment US Greenland privileges."

¹ Her fra Roberts Pedersen: Fra neutralitet til engagement. Socialdemokratiet og forsvaret gennem 110 år, side 222.

² Department of State: Incoming Telegram. From Copenhagen. To: Secretary of State, June 4, 1956.

Der er ingen nyere eksempler på, at Danmark har modtaget våbenleverancer som en form for betaling for amerikanske våbenleverancer.

I de seneste år har der været fornyet interesse for Grønlands Hjemmestyre til direkte at deltage i forsvarsopgaver, herunder f.eks. farvandsovervågningen. Som en selvstændig sikkerhedspolitisk aktør kan det derfor være relevant, at Grønland i fremtiden får hjælp fra USA til at selv at varetage de opgaver, som Grønlands Kommando i dag varetager i Grønland.

Deltagelse ved drift og vedligeholdelse af de enkelte militære installationer

Danmark har løbende fået refunderet udgifter til nogle af de militære aktiviteter, som er foregået ved den fællesfinansierede infrastruktur i Grønland.

Refundering af udgifterne til drift og vedligeholdelse på Loran-stationerne i Grønland i 1950'erne blev f.eks. finansieret af US Coast Guard. Således modtog Grønlandsministeriet i 1950'erne 115.000 dollars for drift og vedligeholdelse af Loran-stationen Nipisat på Disko øen.¹

Samtidig har USA i en note dateret 22. august 1951 udtrykt følgende politik vedrørende oversøiske militær infrastruktur:²

"It is the general policy in carrying out military projects in areas not under the sovereignty of the U.S. to utilize local contractors, labor and materials to the greatest extent practicable and consistent with other considerations..."

Lokale virksomheder, arbejdskraft og materialer har i hele perioden siden 1951 til i dag været forstået som *danske* virksomheder, arbejdskraft og materialer.

Drift og vedligeholdelse har igennem årene givet betydelige ordrer til danske entreprenørvirksomheder på de amerikanske forsvarsområder i Grønland. Hovedkontrakten på Thule Air Base har i næsten hele perioden tilhørt virksomhederne bag Greenland Contractors. Den nuværende kontrakt for perioden 1997 til 2003 for drift og vedligeholdelse er således på 268.000.000 dollars, hvilket svarer til et beløb i danske kroner på 2,2 milliarder eller 361 millioner kr. pr. anno.³

I forbindelse med etablering af en selv bærende økonomi vil en målrettet indsats mod at sikre direkte deltagelse i disse kontrakter på de amerikanske forsvarsområder kunne være af vital betydning for Grønland.

¹ Commandant, U.S. Coast Guard Headquarters, Washington: Brev til Grønlandsministeriet, dateret 13. januar 1956.

² Her citeret fra State-Defense Instruction to Copenhagen. Instruction of negotiation, to establish five radar stations in Greenland, dateret 23. oktober 1957.

³ DefenseLINK News: Contract Announcements. På internetadressen www.defenselink.mil/news7aug19967c081296_ct484-96.html. 10. januar 2001.

Konklusion

I dette paper er arbejdet fra arbejdsrapporten " Økonomiske aspekter af Forsvarsaf-talen mellem USA og Danmark om Grønland - en indledende undersøgelse", som blev skrevet i 1997 blevet videreført. Som den oprindelige foreløbige undersøgelse er dette paper også kun en foreløbig undersøgelse, og som formuleret i det oprindelige arbejdsrapport bør dette arbejde give anledning til videre undersøgelse.

Som nævnt i indledningen til dette paper har der på alle offentlige møder i forbindelse med Selvstyrekommissionens høringsrunder været deltagere, der har ønsket nærmere oplysninger om de økonomiske aspekter af den amerikanske tilstedeværelse i Grønland. Også på denne baggrund bør der sættes ressourcer ind på at få forskere til at gennemføre en neutral vurdering af det samlede kompleks omkring økonomiske fordele i sikkerhedspolitikken.

I introduktionen til dette paper udpeges seks muligheder for økonomiske ordninger i forbindelse med USA's tilstedeværelse i andre lande:

- 1. Direkte betaling fra USA til værtslandet.*
- 2. Generel positiv særbehandling og goodwill i forbindelse med erhvervsmæssige og økonomiske anliggender.*
- 3. Nedslag i betalingen i forbindelse med værtslandets deltagelse i fælles sikkerheds- og udenrigspolitiske anliggender.*
- 4. Betaling i form af våbenleverancer til værtslandet.*
- 5. Deltagelse og dermed indtægter for værtslandet og dets virksomheder ved etablering, drift og servicering af militære anlæg.*

Den nye viden i dette paper sandsynliggør, at punkt 2-6 har været under anvendelse i Grønland i perioden 1951-2001.

Dette paper giver også anledning til at overveje, hvordan Grønlands Hjemmestyre i forbindelse med genforhandling af 1951-aftalen kan sikre, at en større del af aktiviteterne kommer den grønlandske befolkning til gode. Det synes under alle omstændigheder klart, at Grønland i langt højere grad end nu bør indgå som den ene part i noget-for-noget forhandlingerne vedrørende den amerikanske tilstedeværelse her i landet.

Anvendt Litteratur og kilder

ASIA Point Network: Marshall Islands Profile (på internettet www.asiapoint.net), marts 2001.

Commandant, U.S. Coast Guard Headquarters, Washington: Brev til Grønlandsministeriet, dateret 13. januar 1956.

DefenseLINK News: Contract Announcements. På internetadressen www.defenselink.mil/news7aug19967c081296_ct484-96.html. 10. januar 2001.

Department of State: Incoming Telegram. From Copenhagen. To: Secretary of State, june 4, 1956.

Department of State: Telegram from Amembassy Copenhagen to The Department of State, 19. august 1958.

Department of State: Memorandum of Conversation. Subject: Faroes Islands - Loran C Station. Participants: Jens Otoo Krag, Minister of Foreign Affairs and Livingston Satterthwaite, Charge d'affaires, 19. november 1958.

Det færøske Landsstyres Traktatudvalg: Færøsk selvstyre - en hvidbog. August 1999.

Elleman-Jensen, Uffe: Din egen dag er kort.

Forsvarskommissionen af 1988: Beretning fra Forsvarskommissionen af 1988, bilag 2.

Færoya Landsstýri: Færøerne under den kolde krig, september 1999.

Jensen, Keld: Økonomiske aspekter af Forsvarsaftalen mellem USA og Danmark om Grønland - en indledende undersøgelse. Arbejdsrapport nr. 162, NORS-Skrifter nr. 49. Publikationer fra Geografi. Institut for Geografi og Internationale Udviklingsstudier, Roskilde Universitetscenter, 2000.

Pedersen, Robert: Fra neutralitet til engagement. Socialdemokratiet og forsvaret gennem 110 år. Chr. Erichsens Forlag, 1982.

State-Defense Instruction to Copenhagen: Instruction of negotiation, to establish five radar stations in Greenland, dateret 23. oktober 1957.

Bilag

Bilag 1. Commandant, U.S. Coast Guard Headquarters, Washington: Brev til Grønlandsministeriet, dateret 13. januar 1956.

Bilag 2. Department of State: Incoming Telegram. From Copenhagen. To: Secretary of State, june 4, 1956.

Bilag 3. Department of State:Telegram from Am.embassy Copenhagen to The Department of State, 19. august 1958.

Bilag 4. Department of State: Memorandum of Conversation. Subject: Faroes Islands - Loran C Station. Participants: Jens Otoo Krag, Minister of Foreign Affairs and Livingston Satterthwaite, Charge d'affaires, 19. november 1958.

Bilag 5. State-Defense Instruction to Copenhagen: Instruction of negotiation, to establish five radar stations in Greenland, dateret 23. oktober 1957.

Cand.Comm. Keld Jensen, Ph.D.

Postbox 5217 DK3905 - Nuussuaq

Tlf: +32 92 98 · E-mail: keld.jensen@greenet.gl